

Bruxelles, 13 martie 2024
(OR. en)

7732/24

CLIMA 115
ENV 297
SAN 161
AGRI 222
FORETS 88
ENER 135
TRANS 152
ECOFIN 308
PROCIV 13

NOTĂ DE ÎNȘOȚIRE

Sursă:	Secretara Generală a Comisiei Europene, sub semnătura dnei Martine DEPREZ, Directoare
Data primirii:	13 martie 2024
Destinatar:	Dna Thérèse BLANCHET, Secretară Generală a Consiliului Uniunii Europene
Nr. doc. Csie:	COM(2024) 91 final
Subiect:	COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR Gestionarea riscurilor climatice – protejarea oamenilor și a prosperității

În anexă, se pune la dispoziția delegațiilor documentul COM(2024) 91 final.

Anexă: COM(2024) 91 final

COMISIA
EUROPEANĂ

Strasbourg, 12.3.2024
COM(2024) 91 final

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

Gestionarea riscurilor climatice – protejarea oamenilor și a prosperității

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR

Gestionarea riscurilor climatice – protejarea oamenilor și a prosperității

1. Introducere

1.1. Accelerarea riscurilor climatice necesită o gestionare proactivă

Gestionarea incertitudinii definește procesul decizional în prezent, fie că este vorba de public, de întreprinderi sau de guverne. Războiul și incertitudinile geopolitice, costul vieții, provocările demografice, degradarea mediului și urgențele sanitare, inegalitățile sociale, polarizarea politică și dezinformarea, evoluțiile tehnologice rapide și migrația necesită acțiuni urgente. Factorii de decizie politică trebuie să găsească un echilibru între atenția acordată unei situații și resursele care trebuie alocate situației respective. Corelată cu celelalte crize planetare legate de poluare și de pierderea biodiversității și amplificând multe dintre celelalte riscuri, criza climatică este probabil cea mai existențială dintre toate amenințările cu care ne confruntăm.

UE ia măsuri pentru a reduce emisiile de gaze cu efect de seră în acest deceniu și pentru a atinge neutralitatea climatică până în 2050. Comisia a inițiat o dezbatere privind un obiectiv climatic pentru 2040, ca un pas înainte către un viitor competitiv, cu zero emisii nete¹. Sunt necesare astfel de reduceri rapide ale emisiilor la nivel mondial, deoarece există limite fizice în ceea ce privește adaptarea.

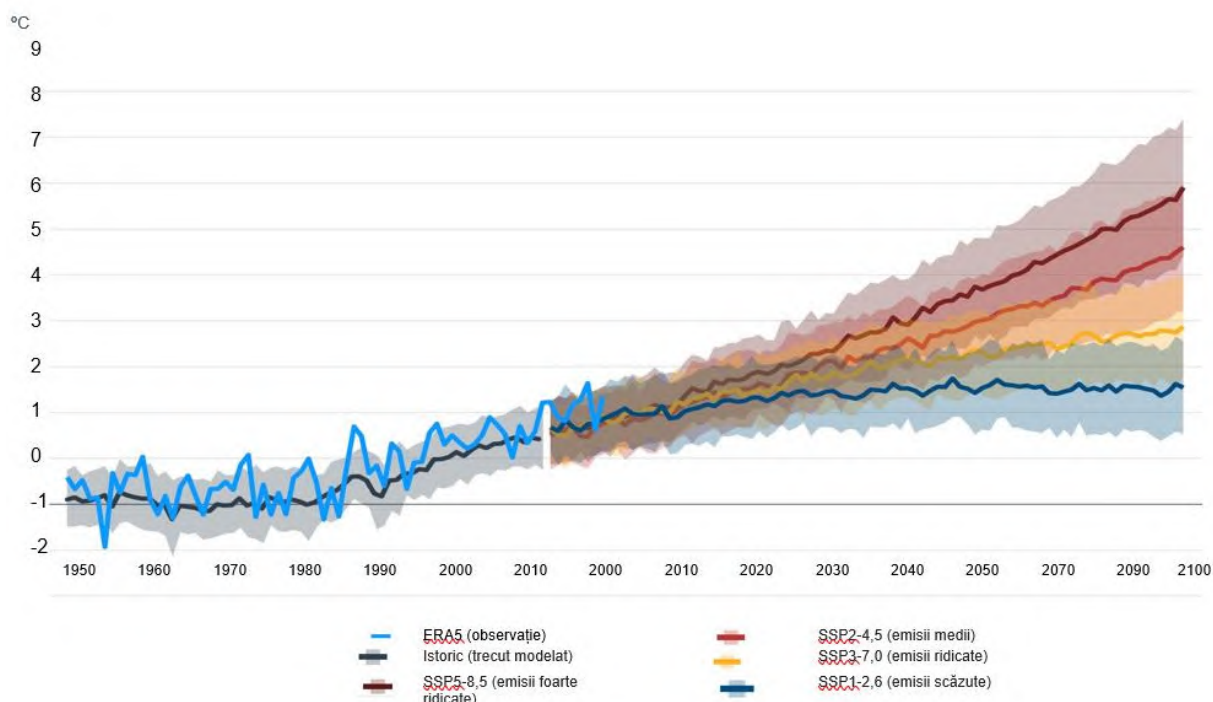
Cu toate acestea, impactul schimbărilor climatice este deja prezent, iar riscurile vor continua să crească în următoarele decenii și ulterior din cauza inerției sistemului climatic, chiar dacă reducerile ambițioase ale emisiilor la nivel mondial reduc daunele potențiale. În februarie 2024, serviciul Copernicus privind schimbările climatice a raportat că temperatura medie globală din ultimele 12 luni depășise pragul de 1,5 grade Celsius peste nivelurile preindustriale². **Perspectivile pentru Europa** sunt prezentate în prima evaluare europeană a riscurilor climatice (EUCRA)³ de către Agenția Europeană de Mediu. În cel mai bun caz, în care limităm încălzirea globală la 1,5 grade peste nivelurile preindustriale, Europa, care se încălzește de două ori mai mult decât rata globală, va trebui să învețe să trăiască cu o climă mai caldă cu 3 grade și, prin urmare, să facă față unui număr din ce în ce mai mare de valuri de căldură și altor fenomene meteorologice extreme.

¹ COM(2024) 63 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=COM%3A2024%3A63%3AFIN>

² <https://climate.copernicus.eu/copernicus-2023-hottest-year-record>

³ EEA (2024), European Climate Risk Assessment, ISSN 1977-8449.
<https://www.eea.europa.eu/publications/european-climate-risk-assessment>

Figura 1: Prognoze de temperatură pentru Europa în cadrul a patru scenarii climatice globale standard

Sursa: EUCRA, pe baza serviciului Copernicus privind schimbările climatice

Reziliența la schimbările climatice este o chestiune de menținere a funcțiilor societale, dar și a competitivității pentru economii și întreprinderi și, prin urmare, a locurilor de muncă. Gestionarea riscurilor climatice este o condiție necesară pentru **îmbunătățirea nivelului de trai, combaterea inegalităților și protejarea oamenilor.** Este o chestiune de supraviețuire economică pentru zonele rurale și de coastă, fermieri, silvicultori și pescari. Pentru întreprinderi, riscurile climatice sunt deja binecunoscute și ocupă primele patru locuri în clasamentul riscurilor dintr-un deceniu⁴. Întreprinderile mici și mijlocii (IMM-urile) se pot confrunta cu constrângeri deosebite în materie de resurse. Fie că este vorba de lanțuri de aprovizionare expuse, de scăderea accesului la asigurări, de active naționale vulnerabile, de pierderea biodiversității de care depind sectoarele economice sau de protecția insuficientă a oamenilor, redresarea în urma dezastrelor climatice tot mai intense va absorbi din ce în ce mai multe capacități și capital pentru cei care nu sunt pregătiți să le facă față.

Banca Centrală Europeană și Comitetul european pentru risc sistemic au recunoscut că **riscurile climatice pot afecta stabilitatea financiară** în multe moduri și au pledat pentru o strategie macroprudențială solidă, la nivelul întregului sistem, pentru a aborda astfel de riscuri⁵. În același timp, întreprinderile flexibile și dinamice din UE, **inclusiv IMM-urile, au potențialul de a deveni lideri în unele dintre segmentele de piață care consolidează reziliența**, cum ar fi inovarea în ceea ce privește utilizarea datelor și a tehnologiilor spațiale.

⁴ <https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2024/>

⁵ https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2023/html/ecb.pr231218_1~6b3bea9532.en.html

Creșterea riscurilor climatice are, de asemenea, un impact asupra peisajului geopolitic, afectând siguranța și securitatea la nivel mondial, fluxurile comerciale și stabilitatea economică, precum și capacitatea de a menține servicii esențiale pentru populațiile afectate. În schimb, îmbunătățirea gradului de pregătire și a rezilienței la efectele schimbărilor climatice poate contribui la gestionarea uneia dintre provocările globale majore de astăzi, cu efecte de propagare pozitive.

Un procent de 77 % din cetățenii UE consideră că schimbările climatice reprezintă o problemă foarte gravă, iar 37 % se simt deja **expuși personal riscurilor climatice**. Atât Parlamentul European⁶, cât și liderii UE⁷ au recunoscut necesitatea urgentă de a intensifica răspunsul la urgența climatică și de a consolida reziliența UE. În conformitate cu Comunicarea privind obiectivul climatic al Europei pentru 2040 și calea către neutralitatea climatică până în 2050, investițiile în clădiri și în sisteme de transport și energetice reziliente la schimbările climatice ar putea crea oportunități de afaceri semnificative, ar putea genera economii de scară și ar putea aduce beneficii pe scară mai largă economiei europene, generând locuri de muncă cu înaltă calificare și energie curată la prețuri accesibile.

Viziunea europeană a unei societăți sănătoase, favorabile incluziunii și echitabile este o sursă de forță. Solidaritatea, inovarea și statul de drept ne-au ajutat să trecem prin provocări istorice și ne vor ajuta și în acest caz.

Coordonarea pe care o oferă Uniunea Europeană este un instrument puternic de consolidare a rezilienței. Aceasta aduce creșteri ale eficienței, care sunt esențiale în condițiile în care există numeroase revendicări asupra resurselor publice și private. Aceasta permite, de asemenea, țărilor, regiunilor și comunităților locale să vadă ce funcționează și ce nu funcționează în altă parte și conduce la acțiuni mai rapide și mai eficiente. Amploarea acțiunilor necesare în anumite domenii înseamnă că, fără coordonare, este puțin probabil ca deciziile și măsurile necesare să fie luate în timp util pentru a preveni impactul ireversibil asupra mediului. În cele din urmă, UE adaugă valoare prin dezvoltarea unor instrumente care să ajute părțile interesate din sectorul public și privat să își consolideze reziliența. Investiții considerabile din bugetul UE, în special prin intermediul politicii de coeziune, au contribuit la adaptarea la schimbările climatice și la atenuarea acestora în ultimul deceniu. În perioada 2021-2027, se preconizează că investițiile de coeziune în acest domeniu vor ajunge la aproximativ 118 miliarde EUR.

Unele dintre dezastrele care au avut loc în 2023 indică în mod clar modelul de creștere a riscurilor climatice, toate țările UE fiind afectate într-o anumită măsură, dincolo de exemplele prezentate mai jos.

Caseta 1: Patru exemple de dezastre din 2023 care ilustrează pericolele legate de climă:

- **Grecia.** Din iulie până în august, **incendiile forestiere**, alimentate de secetă și valuri de căldură, au ars o suprafață de 170 000 hectare în Grecia. În special, incendiul forestier din Alexandroupolis a devenit cel mai mare incendiu forestier din Europa din 2000 încoace, distrugând peste 96 000 de hectare. **Furtuna Daniel** a provocat precipitații record în Grecia la începutul lunii septembrie, în Zagora înregistrându-se o scădere a precipitațiilor de 750 mm în 24 de ore, ceea ce reprezintă mai mult de un an de acumulare de precipitații

⁶ P9_TA(2022)0330. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0330_RO.html

⁷ EUCO 14/23. <https://www.consilium.europa.eu/media/67627/20241027-european-council-conclusions.pdf>

pentru această zonă. Acest eveniment a distrus aproximativ 15 % din randamentul agricol anual al țării.

- **Slovenia.** În august, precipitațiile abundente pe o perioadă de mai multe zile, care s-au adăugat la nivelurile deja ridicate ale apei, au dus la inundații masive și alunecări de teren, două treimi din Slovenia fiind afectate, cu daune de aproximativ 16 % din PIB.
- **Scandinavia.** În august, furtuna Hans a traversat Danemarca, Norvegia și Suedia, provocând daune grave infrastructurii și agriculturii, precum și perturbări majore ale rețelelor critice de transport. Cererile de despăgubire au atins niveluri record.
- **Întreaga Europă.** Valul de căldură Cerberus din 2023 a stabilit noi recorduri de temperatură în multe țări. Aceasta a urmat valurilor de căldură din vara anului 2022, când, din cauza nivelurilor record de căldură, au murit între 60 000 și 70 000 de europeni.

Acțiunile în domeniul climei sunt în interesul tuturor. Daunele legate de climă nu sunt rezultatul unor dezastre naturale neașteptate și neprevăzute. Ele sunt o consecință a riscurilor climatice cunoscute și a măsurilor de politică luate pentru a reduce aceste riscuri. **Prezenta comunicare stabilește pașii esențiali necesari pentru a se asigura că, în contextul agravării riscurilor climatice, cetățenii și întreprinderile se pot baza pe UE și pe statele sale membre pentru a menține funcțiile societale și accesul continuu la serviciile de bază. Scopul său este de a clarifica cine este responsabil de efectuarea alegerilor dificile și de luarea de măsuri, pe baza celor mai bune dovezi. Comunicarea arată maniera în care UE poate depăși în mod eficace impactul schimbărilor climatice în următorii ani, precum și modul în care consolidarea rezilienței face ca realizarea altor obiective de politică să fie mai ieftină și mai ușoară.** Acest efort necesită ca, în viitor, pregătirea și reziliența la riscurile climatice să fie luate în considerare în acțiunile întreprinse în mod implicit la nivelul UE și la nivelul statelor membre în toate domeniile de politică.

1.2. UE dispune de bazele necesare pentru îmbunătățirea gestionării riscurilor climatice

Legea europeană a climei solicită UE și statelor sale membre să asigure progresul continuu pentru a stimula capacitatea de adaptare, pentru a consolida reziliența și a reduce gradul de vulnerabilitate la schimbările climatice. Punerea în aplicare a planului amplu de acțiune al Strategiei UE privind adaptarea din 2021 este în plină desfășurare. Pentru a spori reziliența investițiilor finanțate de UE, politica de coeziune și alte programe-cheie din bugetul UE au integrat principiul de „a nu aduce prejudicii semnificative” și au instituit o practică de imunizare la schimbările climatice. O gamă largă de politici sectoriale sunt în curs de actualizare în ceea ce privește riscurile climatice. Statele membre îmbunătățesc acțiunile de adaptare și au luat primele măsuri pentru a include reziliența la schimbările climatice în planurile lor naționale privind energia și clima (PNEC).

Cu toate acestea, constatările evaluărilor recente ale Comisiei^{8 9 10} au fost rezervate. Deși se pot observa progrese constante la nivelul UE prin punerea în aplicare a Strategiei UE privind

⁸ SWD(2023) 339 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX:52023SC0339>

⁹ SWD(2023) 932 final. https://climate.ec.europa.eu/system/files/2023-12/SWD_2023_932_1_EN.pdf

¹⁰ https://commission.europa.eu/energy-climate-change-environment/implementation-eu-countries/energy-and-climate-governance-and-reporting/national-energy-and-climate-plans_en

adaptarea, statele membre trebuie să facă mult mai mult în ceea ce privește aspectele legate de guvernanta, sensibilizarea, echitatea și reziliența justă, finanțarea și soluțiile bazate pe natură. Cele mai recente evaluări ale Comisiei privind proiectele de PNEC actualizate și recomandările asociate identifică o neconcordanță între PNEC și politicile și măsurile de adaptare planificate și puse în aplicare de statele membre. Comisia a emis recomandări și este pregătită să sprijine în continuare statele membre în îmbunătățirea planurilor lor naționale privind energia și clima pentru a accelera punerea în aplicare și investițiile în următorii ani.

Raportul intitulat „Prevenirea și gestionarea riscurilor de dezastre în Europa”¹¹ arată că riscurile legate de climă ocupă un loc important pe agenda de gestionare a riscurilor de dezastre în întreaga Europă. În mod îngrijorător, acesta arată, de asemenea, că, deși riscurile climatice sunt recunoscute în cea mai mare parte, evaluările riscurilor legate de protecția civilă iau rareori în considerare scenariile climatice și incertitudinile. Evaluările de către statele membre ale riscurilor pentru infrastructura critică vor fi efectuate până în ianuarie 2026 în temeiul Directivei privind reziliența entităților critice. Evaluările actuale ale perspectivelor bugetare fie nu iau în considerare riscurile climatice în mod sistematic, fie nu le au în vedere deloc. În general, deși procesele și cerințele convenite în cadrele de politică de la nivelul UE pot aborda riscurile climatice, punerea în aplicare nu oferă în prezent o asigurare rezonabilă.

Prin urmare, progresele sunt inegale și nu țin pasul cu accelerarea schimbărilor climatice. **Atât UE, cât și statele sale membre trebuie să își îmbunătățească capacitățile în ceea ce privește pregătirea pentru riscurile climatice și abordarea eficace a acestora.**

Raportul EUCRA prezintă în detaliu principalele riscuri climatice pentru Europa și modul în care acestea interacționează și amplifică multe riscuri care nu țin de climă. Prezenta comunicare răspunde raportului și altor dovezi recente. Aceasta nu analizează în profunzime riscurile potențiale majore pentru UE generate de impactul asupra climei în afara UE sau viceversa. Schimbările climatice pot declanșa riscuri în cascadă și pot exacerba degradarea mediului și factorii existenței ai conflictelor, strămutării și migrației. Aceste interconexiuni complexe merită o analiză specifică pentru a fundamenta deciziile de politică, astfel cum se reflectă în Comunicarea privind legătura dintre climă și securitate¹².

În conformitate cu dimensiunea internațională a strategiei UE de adaptare¹³, UE va continua să sprijine soluțiile integrate pentru reziliența la schimbările climatice în țările fragile și vulnerabile. „Global Gateway”, strategia cuprinzătoare a UE în valoare de 300 de miliarde EUR, planurile economice și de investiții concepute pentru vecinătatea sudică a UE, Parteneriatul estic și Balcanii de Vest pot oferi instrumente pentru atenuarea riscurilor climatice la nivel mondial. De exemplu, UE a lansat inițiativa cuprinzătoare „Echipa Europa” (TEI) privind adaptarea la schimbările climatice și reziliența în Africa Subsahariană, ca parte a pachetului de investiții UE-Africa Global Gateway. În conformitate cu Cadrul de la Sendai pentru reducerea riscurilor de dezastre, UE va continua să sprijine reducerea riscului de dezastre în țările partenere, punând accentul pe cunoașterea și guvernanta riscurilor de dezastre, pe prevenire, pregătire (în special sistemele de alertă timpurie), răspuns și redresare.

¹¹ COM(2024) 130 final. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/european-disaster-risk-management_en

¹² JOIN(2023) 19 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52023JC0019>

¹³ COM(2021)82 final. eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0082&from=EN

Comunicarea vine în continuarea celor mai recente rezultate ale Summitului ONU privind clima (COP28) în materie de adaptare și, în special, în ceea ce privește punerea în aplicare a cadrului EAU pentru reziliența globală la schimbările climatice¹⁴. UE va continua să promoveze reziliența la schimbările climatice și gestionarea riscurilor climatice, contribuind la adaptarea la schimbările climatice și la prevenirea conflictelor în cadrul instrumentelor sale diplomatice în domeniul climei care mobilizează experiențele europene în cadrul forurilor internaționale și la nivel bilateral.

2. Analiză: cele mai recente dovezi privind principalele riscuri pentru Europa

2.1. Constatările evaluării europene a riscurilor climatice

Datele științifice sunt clare: Europa se va confrunta cu temperaturi globale mai ridicate, cu riscul unor valuri de căldură mai intense și mai frecvente, cu secete prelungite, cu precipitații mai intense, cu viteze medii mai scăzute ale vântului și cu mai puțină zăpadă. Rapoartele Grupului interguvernamental privind schimbările climatice (IPCC) au afirmat în mod clar acest lucru. Cu toate acestea, această imagine de ansamblu nu arată interacțiunile complexe dintre pericole și probabilitatea unor impacturi catastrofale.

Figura 2: Tendințele observate și preconizate ale principalelor pericole legate de climă în diferite regiuni europene

Regiuni terestre	Europa de Nord		Europa de Vest		Europa Centrală și de Est		Europa de Sud		Mări regionale europene	
	Trecut		Trecut		Trecut		Trecut			
	Secur	Viitor	Secur	Viitor	Secur	Viitor	Secur	Viitor		
Temperatura medie	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	Temperatura la suprafața mării	↗
Zile cu valuri de căldură	☐(?)	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗		↗
Total precipitații	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	Nivelul mării	↗
Precipitații abundente	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗		↗
Secetă	↘	↘	↘	↘	↘	↘	↘	↘		↘

Legendă

- ↗ Creștere
- ↗ Creștere (concordanță limitată între modele, seturi de date sau indici)
- ↘ Scădere
- ↘ Scădere (concordanță limitată între modele, seturi de date sau indici)
- / Încredere scăzută în direcția schimbării
- ☐ Nicio schimbare

Notă
(?) Alți indici ai valorilor de căldură arată o creștere în trecut

¹⁴ CMA.5 Decizia privind programul de lucru Glasgow-Sharm el-Sheikh referitor la obiectivul global de adaptare

Sursa: EUCRA

Aceste pericole climatice vor conduce la mai multe dezastre, cum ar fi secete, inundații, incendii forestiere, boli, recolte slabe, decese cauzate de căldură, daune aduse infrastructurii și schimbări structurale ale mediului. În practică, pregătirea societății, capacitatea financiară și administrativă de redresare și localizarea fizică sunt principalii factori care determină gradul de expunere și de vulnerabilitate al societății.

Sudul Europei se va confrunta cu presiuni climatice mai puternice decât restul Europei, la fel ca și zonele arctice. Regiunile ultraperiferice prezintă un set distinct de riscuri. Această expunere asimetrică la impactul climatic exacerbează disparitățile deja existente între regiuni în ceea ce privește nevoia de adaptare la schimbările climatice, de prevenire a riscurilor și de pregătire pentru aceste situații, ceea ce poate exercita presiuni asupra instrumentelor de coeziune la nivelul UE.

Costurile și beneficiile daunelor evitate la nivel de societate nu pot fi calculate cu exactitate, dar o estimare a amplitudinii ar trebui să fie suficientă pentru a justifica luarea de măsuri. Conform unei estimări prudente, o agravare a schimbărilor climatice ar putea reduce PIB-ul UE cu aproximativ 7 % până la sfârșitul secolului. Dacă încălzirea globală depășește în mod permanent pragul de 1,5 grade prevăzut în Acordul de la Paris, reducerea suplimentară cumulată a PIB-ului UE în ansamblu s-ar putea ridica la 2,4 mii de miliarde EUR în perioada 2031-2050¹⁵. Daunele anuale cauzate de inundațiile costiere în Europa ar putea depăși 1,6 mii de miliarde EUR până în 2100¹⁶, 3,9 milioane de persoane fiind expuse anual inundațiilor costiere.

Riscurile climatice sunt resimțite în special de persoanele cele mai vulnerabile din cauza unei serii de factori socioeconomici, cum ar fi venitul, sexul, vârsta, handicapul, sănătatea și excluziunea socială (care afectează în special migranții, minoritățile etnice și populațiile indigene). Dezavantajele preexistente scad capacitatea de redresare în urma unor dezastre cauzate de schimbările climatice. Zonele urbane mai sărace, dar și școlile și spitalele tind să se situeze în insule termice urbane. Atât în mediul urban, cât și în cel rural, populația care trăiește în zone joase se confruntă cu riscuri crescute de inundații și cu consecințe asociate contaminării apei.

Lucrătorii expuși, în principal cei care lucrează în aer liber în sectoare precum agricultura, construcțiile, serviciile de urgență și turismul, sunt mai susceptibili să se confrunte cu condiții termice extreme. Dincolo de impactul asupra sănătății și siguranței la locul de muncă și de pierderile de venituri care afectează lucrătorii individuali din cauza scăderii timpului de lucru, reducerea rezultată a productivității muncii poate genera deficite ale producției economice la un nivel teritorial mai larg. Soluțiile de adaptare prost concepute pot adânci și mai mult inegalitățile. Luarea în considerare a aspectelor sociale, a dialogului, precum și a proceselor decizionale favorabile incluziunii și participative cu comunitățile afectate este esențială pentru acțiuni de politică bine concepute. Asigurarea securității face parte din contractul social cu cetățenii noștri.

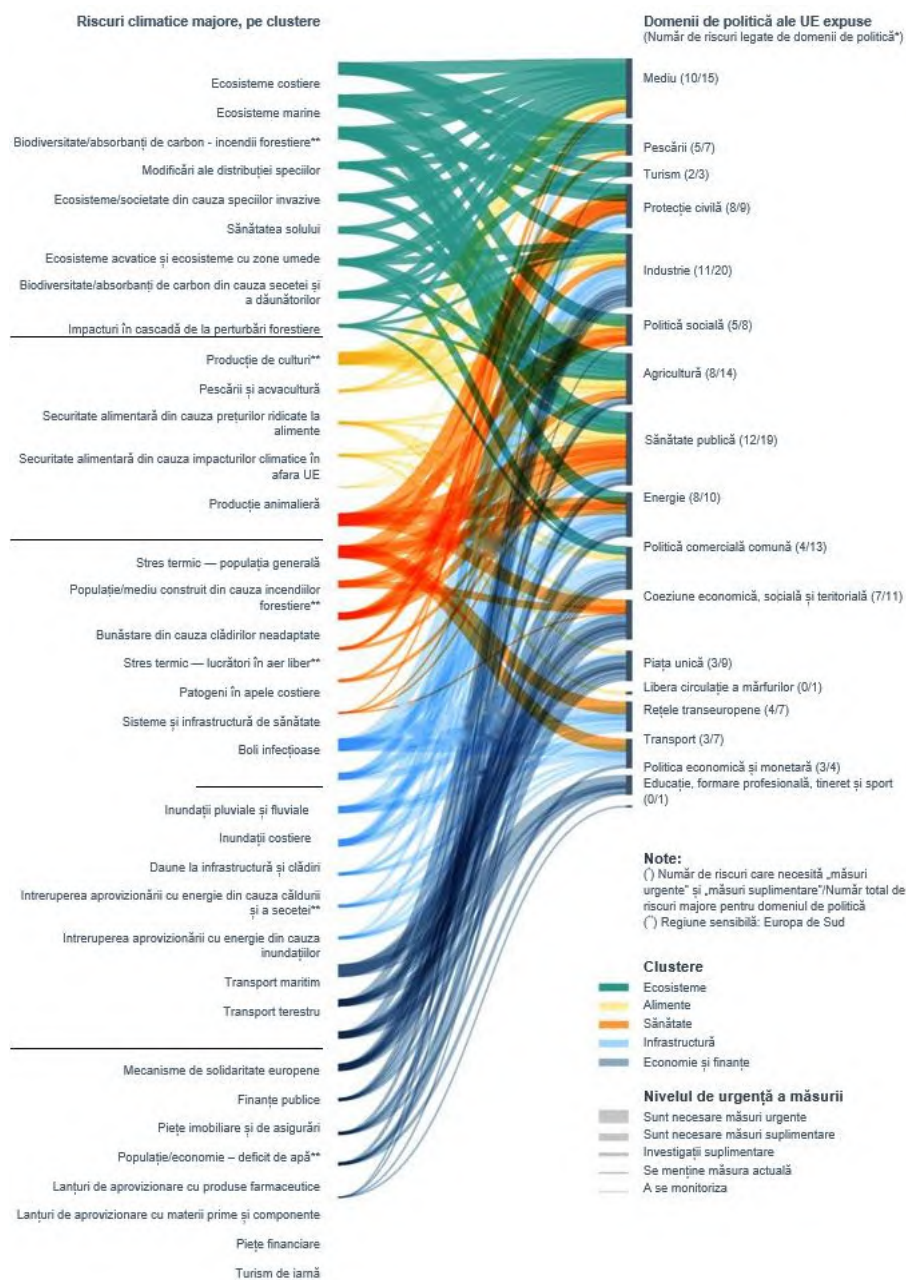
EUCRA a identificat 36 de riscuri principale pentru Europa, unele dintre acestea situându-se deja la niveluri critice și extrem de urgente. Fiecare dintre acestea ar trebui să fie luat în

¹⁵ SWD(2024) 63 final. https://climate.ec.europa.eu/document/download/768bc81f-5f48-48e3-b4d4-e02ba09facal_en

¹⁶ <https://www.nature.com/articles/s41467-020-15665-3>

considerare de factorii de decizie politică. Secțiunea 4 răspunde unora dintre acestea, concentrându-se în același timp asupra acțiunilor care pot răspunde mai multor riscuri simultan.

Figura 3: Legăturile dintre grupurile majore de riscuri climatice și domeniile de politică expuse

Sursa: EUCRA

2.2. Incertitudini și probabilități

În pofida complexității sistemului climatic și a incertitudinilor predominante, oamenii de știință sunt din ce în ce mai convinși că clima va continua să se deterioreze în următoarele decenii. Factorii de decizie politică și investitorii trebuie să ia în considerare probabilitatea rezultatului pe care doresc să îl evite.

Incertitudinea nu este o scuză valabilă pentru lipsa de acțiune. Principiul precauției¹⁷ impune factorilor de decizie să adopte o abordare preventivă și proactivă pentru a asigura buna gestionare a societăților noastre.

3. Spațiul pentru soluții – dotarea societății pentru acțiune

Într-un mediu în schimbare, este nevoie de dezvoltarea, testarea și implementarea rapidă a soluțiilor care pot fi puse în aplicare. Misiunea UE privind adaptarea la schimbările climatice ajută regiunile la punerea în aplicare a unor soluții inovatoare care sprijină o regiune sau o autoritate locală în asigurarea rezilienței la schimbările climatice până în 2030 și care pot servi drept bune practici pentru toate părțile interesate.

Investițiile în reziliență încă de la începutul unui proiect de infrastructură înseamnă că activul va fi mai în măsură să reziste la condiții meteorologice extreme, astfel încât să se evite cheltuielile ad-hoc pentru reconstrucție și redresare. Fiecare euro necesar pentru repararea daunelor este un euro care nu este cheltuit pentru o investiție mai productivă. În schimb, fiecare euro cheltuit pentru prevenire și pregătire va aduce beneficii pentru toți, depășind investiția inițială¹⁸. Deciziile actuale de planificare trebuie să se bazeze pe o evaluare anticipativă solidă a riscurilor¹⁹.

Riscurile climatice cu care se confruntă Europa nu pot fi abordate separat de alte provocări societale. Cele mai bune și durabile soluții sunt cele care asigură beneficii multiple. Dovezile din raportul EUCRA indică mai multe domenii în care soluțiile transversale pot contribui la eliminarea barierelor din calea adaptării la schimbările climatice. Acesta este motivul pentru care este necesară o abordare sistemică.

Următoarele subsecțiuni identifică patru categorii generale de soluții care fac ca sistemele administrative din UE și din statele sale membre să fie mai în măsură să facă față riscurilor climatice: îmbunătățirea guvernancei, instrumente pentru proprietarii de riscuri, valorificarea politicilor structurale și condiții prealabile adecvate pentru reziliența financiară.

3.1. Îmbunătățirea guvernancei

Repartizarea responsabilităților între nivelul UE și nivelul național – asumarea riscurilor – variază de la un domeniu de politică la altul și se bazează pe principiul subsidiarității. În practică, acest lucru înseamnă adesea că Parlamentul European și Consiliul convin asupra unui cadru general comun la nivelul UE, cu abordări concrete de punere în aplicare concepute și decise de statele membre la nivel național și puse în aplicare la nivel național, regional și local. La nivelul UE, riscurile climatice ar trebui să fie mai bine luate în considerare în aspectele

¹⁷ Pentru politicile Uniunii, astfel cum se prevede la articolul 191 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

¹⁸ 2021 Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare / Banca Mondială „*Economics for Disaster Prevention and Preparedness: Investment in Disaster Risk management in Europe Makes Economic Sense*”

¹⁹ Recomandarea de stabilire a obiectivelor Uniunii în materie de reziliență la dezastre, JO C 56, 15.2.2023

legate de guvernanta ale politicilor, legislatiei si instrumentelor financiare, precum si in cautarea de sinergie intre politicile si masurile UE.

Deși majoritatea politicilor includ dispoziții privind luarea în considerare a riscurilor climatice, există deficiențe în modul în care astfel de politici și acte legislative sunt puse în aplicare în statele membre. Sunt necesare îmbunătățiri la toate nivelurile de guvernanta. Trebuie să se acorde atenție modului în care interacționează nivelurile național, regional și local și modului în care mijloacele și sarcinile lor sunt aliniate. **Comisia invită statele membre să pună în aplicare pe deplin angajamentele existente privind adaptarea și, de asemenea, să ia în considerare recomandările relevante ale Comisiei.**

Îmbunătățirea guvernantei riscurilor climatice necesită:

O definire clară a responsabilității în materie de riscuri. Comisia invită toate instituțiile UE să analizeze modul în care riscurile climatice specifice sectorului și responsabilitatea de a acționa cu privire la riscurile climatice sunt distribuite între UE și statele membre în actualul cadru legislativ pentru principalele domenii de politică.

Consolidarea structurilor de guvernanta. Structurile de guvernanta clare pentru gestionarea riscurilor climatice în statele membre ar trebui să asigure coordonarea verticală și orizontală între nivelurile național, regional și local. Comisia invită statele membre să se asigure că proprietarii de riscuri la nivel național dispun de capacitățile și resursele necesare pentru a gestiona riscurile climatice. De asemenea, Comisia va integra din punct de vedere structural riscurile climatice în procesele sale interne prin consolidarea funcțiilor de control al riscurilor climatice și prin punerea în aplicare a verificării coerenței climatice în cadrul cerințelor privind o mai bună legiferare.

Sinergii în procesele de guvernanta. Punerea în aplicare a legislației privind riscurile climatice ar putea fi îmbunătățită și mai mult și ar putea deveni mai coerentă. Legea europeană a climei, Regulamentul privind guvernanta uniunii energetice și a acțiunilor climatice, Directiva privind reziliența entităților critice, Regulamentul privind amenințările transfrontaliere grave pentru sănătate, cadrul de guvernanta economică revizuit iminent al UE, Legea privind refacerea naturii, Directiva privind păsările și Directiva privind habitatele, Directiva-cadru privind apa, Directiva privind inundațiile, Directiva-cadru privind strategia pentru mediul marin, Decizia privind mecanismul de protecție civilă al Uniunii (UCPM), împreună cu obiectivele Uniunii în materie de reziliență la dezastre: toate aceste acte includ dispoziții legate de gestionarea riscurilor climatice. Pentru a simplifica procesele și a le face mai eficace, Comisia va analiza modul în care punerea în aplicare a cerințelor la nivelul UE poate fi facilitată, raționalizată și consolidată în continuare.

3.2. Instrumente pentru proprietarii de riscuri

Datorită progreselor științifice în ceea ce privește înțelegerea riscurilor climatice și finanțării UE pentru cercetare și inovare care sprijină aceste progrese, putem lua măsuri semnificative în prezent. Comisia va continua să investească în cercetarea și inovarea utile pentru luarea deciziilor și să valorifice cunoștințele și soluțiile propuse de misiunile, proiectele și parteneriatele relevante ale UE în cadrul programului Orizont Europa. Acest lucru nu este suficient în sine, astfel cum se subliniază în acțiunile în materie de cunoștințe prezentate de

EUCRA. O evaluare cantitativă de înaltă rezoluție a riscurilor care implică mai multe pericole, combinată cu o evaluare corelativă a adaptării și a rezilienței, ar fi extrem de relevantă pentru stabilirea priorităților de acțiune. Accesul la instrumentele și datele operaționale și de cercetare disponibile, precum și capacitatea de a le utiliza pot sprijini competitivitatea întreprinderilor din UE și pot îmbunătăți deciziile de politică publică. De asemenea, sunt necesare statistici europene oficiale legate de reziliența climatică, compilate în concordanță cu agregatele PIB-ului și ale altor conturi naționale.

Chiar și în cazurile în care structurile de guvernare sunt puternice, procesul decizional eficient privind riscurile climatice este îngreunat de lacune substanțiale în materie de competențe, forță de muncă și cunoștințe, atât în sectorul privat, cât și în cel public, la care se adaugă dezinformarea climatică. Pentru a gestiona riscurile climatice în mod eficient și pentru a utiliza mai bine informațiile și sistemele de alertă timpurie deja disponibile, este necesar un acces mai bun la acestea și la instrumentele de cunoștințe relevante, precum și consolidarea capacităților.

Îmbunătățirea capacității proprietarilor de riscuri de a-și îndeplini sarcinile necesită:

Date, instrumente de modelare și indicatori legați de schimbările climatice. Datele și modelele climatice de înaltă calitate și ușor de înțeles sunt esențiale pentru luarea de decizii în cunoștință de cauză cu privire la aspecte care variază de la planificarea pe termen lung la sistemele de alertă timpurie.

- Comisia și Agenția Europeană de Mediu (AEM) vor oferi acces la date, produse, aplicații, indicatori și servicii granulare și localizate esențiale, în special prin intermediul platformei Climate-ADAPT și al platformelor de date ale serviciului Copernicus privind schimbările climatice, și anume ecosistemul spațial de date Copernicus²⁰ și WEkEO²¹.
- Primii doi gemeni digitali concepuți în cadrul inițiativei Destinația Pământ (DestinE), care privesc adaptarea la schimbările climatice și fenomenele meteorologice extreme, vor furniza, începând cu jumătatea anului 2024, simulări detaliate ale scenariilor climatice de la nivel mondial la nivel național și subnațional, la un interval de timp care se întinde pe mai multe decenii, inclusiv cuantificarea incertitudinii. Geamănul digital al oceanelor va oferi, de asemenea, simulări și scenarii detaliate și va permite o mai bună înțelegere a proceselor precum creșterea nivelului mării, topirea gheții, eroziunea costieră, ciclul carbonului și schimbările în materie de biodiversitate. Orizont Europa va continua să sprijine cercetarea care vizează realizarea unor seturi mari de simulări climatice pe mai multe decenii de înaltă rezoluție, fără sincope, pentru a caracteriza mai bine riscurile și incertitudinile locale.
- Pentru a acorda asistență în situații de urgență, în 2025 va deveni disponibil Serviciul Galileo de avertizare de urgență prin satelit, prin intermediul căruia se vor comunica informații de alertare cetățenilor, întreprinderilor și autorităților publice, chiar și atunci când sistemele de alertă terestre nu funcționează.
- Lacunele majore în materie de date vor fi reduse datorită propunerilor de lege privind monitorizarea pădurilor²² și monitorizarea solului²³, care vor îmbunătăți instrumentele de alertă timpurie în caz de incendii forestiere și alte dezastre și vor contribui la realizarea unor

²⁰ <https://dataspace.copernicus.eu/>

²¹ <https://www.wekeo.eu/>

²² COM(2023) 728 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=COM%3A2023%3A728%3AFIN>

²³ COM(2023) 416 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52023PC0416>

evaluări mai precise ale riscurilor. În sens mai larg, Comisia va promova utilizarea sistemelor disponibile de monitorizare, prognoză și avertizare²⁴.

Comisia va revizui instrumentele și orientările existente, inclusiv Exploratorul european de date privind clima al AEM²⁵ și tabloul de bord privind adaptarea găzduit pe portalul misiunii UE privind adaptarea la schimbările climatice²⁶ de pe platforma Climate-ADAPT, Platforma de date privind riscurile²⁷, tabloul de bord al PROVIDE privind riscurile climatice²⁸ și va utiliza mai mult capacitățile analitice și prospective ale Centrului de coordonare a răspunsului la situații de urgență. Comisia va îmbunătăți accesul utilizatorilor, inclusiv la nivel local, și va monitoriza utilizarea instrumentelor. Aceasta va căuta indicatori mai buni privind progresele înregistrate în materie de reziliență, inclusiv împreună cu alți indicatori interconectați și relevanți, pentru a asigura o abordare sistemică.

Scenarii climatice de referință. Pentru a reduce complexitatea evaluării riscurilor, Comisia va utiliza scenariul IPCC privind emisiile intermediare²⁹ ca cel mai prost scenariu climatic de referință acceptabil pentru acoperirea riscurilor fizice în evaluarea impactului politicilor și va utiliza scenarii mai nefavorabile în simulările de criză, precum și pentru a compara opțiunile de adaptare. Se recomandă statelor membre să urmeze acest curs de acțiune și se așteaptă ca părțile interesate din sectorul privat să facă același lucru; se vor publica orientările interne ale Comisiei pe această temă. Date istorice mai bune, de exemplu cu privire la pierderile cauzate de dezastre, sunt utile ca indicatori și ca date de alimentare a previziunilor. Cu toate acestea, luarea unei decizii cu privire la viitorul climatic, bazată în principal pe date istorice extrapolate, este un comportament iresponsabil.

Consolidarea capacităților sectorului public și privat. Comisia va sprijini elaborarea de materiale de formare și de cursuri online deschise privind reziliența la schimbările climatice prin intermediul unei platforme online unice, parțial prin Climate-ADAPT. Gama largă de instrumente de planificare a adaptării la nivelul UE va deveni parte a bazei de cunoștințe. Comisia va sprijini statele membre în eforturile lor de a se asigura că programele naționale de învățământ și de formare, inclusiv cele pentru administratorii publici, sunt pregătite pentru viitor și va continua să sprijine cooperarea administrativă între statele membre și în interiorul acestora³⁰. Pe baza discuțiilor ulterioare, Comisia va elabora instrumente de evaluare a riscurilor climatice și de dezastre pentru a ajuta statele membre și sectorul privat, inclusiv IMM-urile.

Comisia va mobiliza, de asemenea, instrumentele existente:

- Misiunea UE pentru adaptarea la schimbările climatice are o contribuție majoră la consolidarea capacităților regionale.
- Instrumentul de sprijin tehnic sprijină statele membre în conceperea și punerea în aplicare a reformelor menite să reducă și să gestioneze riscurile climatice.
- Cadrul de competențe privind durabilitatea (GreenComp), publicat în 2022, oferă o bază pentru promovarea competențelor necesare pentru abordarea schimbărilor climatice.

²⁴ De exemplu, EFAS, EFFIS, EDO

²⁵ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/knowledge/european-climate-data-explorer/>

²⁶ <https://discomap.eea.europa.eu/MKH/MapView/index.html>

²⁷ <https://drmkc.jrc.ec.europa.eu/risk-data-hub/>

²⁸ <https://climate-risk-dashboard.climateanalytics.org/>

²⁹ Descriș în cel de al 6-lea raport de evaluare al IPCC în cadrul scenariului SSP2-4,5, cu o forțare radiativă efectivă aproximativă globală de 4,5.

³⁰ COM(2023) 667. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=COM:2023:667:FIN>

- Vor fi utilizate inițiativele și politicile în materie de educație și formare elaborate în cadrul Spațiului european al educației (de exemplu, împreună cu Coaliția „Educație pentru climă”).
- Modelul unic de colaborare dintre mediul academic, cercetare și întreprinderi dezvoltat în cadrul Institutului European de Inovare și Tehnologie (EIT) și comunitățile sale de cunoaștere și inovare (CCI), în special CCI „EIT Climate”, poate oferi sprijin.

Combaterea dezinformării. Comisia va contribui la eforturile de monitorizare și analiză a modului în care discursurile de dezinformare pătrund în spațiul public și influențează opiniile și comportamentele. Aceasta va spori utilizarea instrumentelor de politică relevante, a soluțiilor digitale și a abordărilor de comunicare pentru combaterea dezinformării în materie de schimbări climatice. Acest lucru include asigurarea faptului că respectarea Actului legislativ privind serviciile digitale acoperă în mod corespunzător dezinformarea și că știința climei este luată în considerare în mod corespunzător în respectarea de către întreprinderile de pe platformele de comunicare socială a Codului de bune practici privind dezinformarea. De asemenea, Comisia va colabora cu partenerii la nivel internațional pentru a aborda dezinformarea ca o provocare societală din ce în ce mai mare, care se bazează pe stimulente economice false și care reprezintă o amenințare la adresa funcționării sistemelor noastre democratice.

3.3. Valorificarea politicilor structurale

Deși distribuția asumării riscurilor între UE și statele sale membre variază de la un domeniu de politică la altul, trei domenii de politică structurală prezintă unele caracteristici speciale în ceea ce privește gestionarea riscurilor climatice în multe sectoare:

O mai bună amenajare a teritoriului în statele membre. Utilizarea și amenajarea teritoriului sunt responsabilități naționale, și adesea, locale. Terenul nu este doar un activ, ci este impregnat și cu o semnificație și o valoare specifice la nivel local, dincolo de valoarea monetară. În același timp, deciziile privind utilizarea terenurilor și amenajarea teritoriului afectează reziliența și capacitatea de asigurare împotriva riscurilor pe care le prezintă comunitățile și economiile în sens mai larg. Astfel de decizii ar trebui să precizeze în mod explicit ipotezele privind riscurile climatice și să fie aprobate de autoritățile naționale responsabile cu reziliența infrastructurii critice și de entitățile critice. Comisia va lua în considerare opțiuni pentru a stimula adoptarea celor mai bune practici, inclusiv prin consolidarea legăturii dintre calitatea planificării teritoriale și maritime și politicile de coeziune, transport, pescuit, finanțe și agricultură. Comisia se va baza pe activitatea existentă și va include principii de reziliență în inițiativa Noul Bauhaus european³¹ pentru a facilita planificarea de comunități reziliente.

Integrarea riscurilor climatice în planificarea și întreținerea infrastructurii critice. Strâns legată de amenajarea teritoriului, capacitatea guvernelor de a menține funcții societale depinde de reziliența entităților care operează infrastructuri critice de a-și furniza serviciile esențiale pentru societate și economie. Directiva privind reziliența entităților critice facilitează coordonarea între statele membre și stabilește procese de evaluare a riscurilor pentru acestea și pentru entitățile critice. Comisia invită fiecare stat membru să se asigure că evaluarea națională a riscurilor efectuată în temeiul Directivei privind reziliența entităților critice³² abordează în mod explicit reziliența pe termen lung a entităților reglementate la riscurile climatice și invită statele membre

³¹ https://new-european-bauhaus.europa.eu/get-involved/use-compass_en

³² Directiva (UE) 2022/2557. JO L 333, 27.12.2022, p. 164-198

să facă acest lucru înainte de termenul stabilit în directivă pentru 2026. O parte din infrastructura critică este convenită și cofinanțată la nivelul UE, cum ar fi rețelele transeuropene TEN-T și TEN-E, dar și, de exemplu, spitalele și școlile finanțate de UE. Comisia va actualiza și va elabora documente de orientare sectoriale relevante. Datele și serviciile satelitare disponibile ar trebui utilizate pe deplin pentru a consolida reziliența infrastructurii critice la riscurile climatice.

Corelarea solidarității la nivelul UE cu măsuri naționale de reziliență adecvate. În cazul în care capacitățile naționale nu mai fac față, capacitățile de protecție civilă și alte mecanisme de solidaritate la nivelul UE (inclusiv UCPM, Fondul de solidaritate al UE, anumite instrumente din cadrul politicii agricole comune și alte pachete de sprijin sectorial) pot fi mobilizate pentru a proteja oamenii împotriva efectelor schimbărilor climatice și pentru a-i ajuta să se redreseze mai rapid. Cu toate acestea, atât capacitățile de la nivel național, cât și cele de la nivelul UE sunt deja suprasolicitate, în timp ce presiunile asupra riscurilor vor continua să crească. Începând din 2019, UCPM a fost activat de 76 de ori pentru a coordona asistența în statele membre ale UE și în țările terțe pentru situații de urgență legate de climă (inundații extreme, incendii forestiere, furtuni și secetă acută). Peste 8,6 miliarde EUR au fost cheltuite prin intermediul Fondului de solidaritate al UE pentru sprijinirea a 24 de state membre și a 4 țări în curs de aderare în urma a 110 dezastre naturale.

Mecanismele de solidaritate trebuie să dispună de resurse adecvate pentru a se asigura că UE îi poate ajuta pe cei aflați în dificultate. Sistemele și activele de protecție civilă trebuie să fie adaptate exigențelor viitorului, prin investiții în gestionarea riscurilor de dezastre la nivelul UE și al statelor membre, capacități de răspuns și expertiză care pot fi mobilizate rapid la nivel transfrontalier. Acest lucru ar trebui să integreze pe deplin riscurile climatice în procesele de gestionare a riscurilor de dezastre³³, astfel cum se prevede în obiectivele Uniunii în materie de reziliență la dezastre și în raportul Comisiei privind prevenirea gestionării riscurilor de dezastre în Europa³⁴. Întrucât capacitățile de răspuns și de redresare ale UE pot fi epuizate fără a se reduce riscurile, Comisia va analiza modul în care mecanismele de solidaritate pot stimula mai bine acțiunile anticipative adecvate ale statelor membre cu privire la principalele riscuri și în interesul sustenabilității fiscale, consolidând în același timp gestionarea riscurilor de dezastre, pregătirea și răspunsul UE în caz de dezastre.

3.4. Condiții prealabile adecvate pentru finanțarea rezilienței la schimbările climatice

Factorii de decizie politică, investitorii și întreprinderile trebuie să înțeleagă nevoile și lacunele în materie de investiții și de protecție, să conceapă intervenții specifice în funcție de impactul potențial și de urgența acestora, să implice proprietarii de riscuri și să formeze strategii de finanțare pe termen lung. Pentru a gestiona în mod eficace riscurile climatice, cheltuielile publice la nivelul UE și la nivel național, inclusiv investițiile sociale, și stimulentele pentru investițiile private ar trebui să fie concepute astfel încât prevenirea perturbărilor și a daunelor legate de climă să fie cea mai bună alegere din punct de vedere economic. Trebuie asigurată conformitatea cu normele privind ajutoarele de stat. Aceasta presupune:

³³ COM(2023) 61. Recomandare JO C 56, 15.2.2023, p. 1. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:52023DC0061>

³⁴ COM(2024) 130.

Asigurarea rezilienței cheltuielilor UE la schimbările climatice. Comisia va integra considerentele legate de adaptarea la schimbările climatice în punerea în aplicare a programelor și a activităților UE, ca parte a principiului de „a nu aduce prejudicii semnificative” prevăzut în Regulamentul financiar pentru cadrul financiar multianual de după 2027, atunci când acest lucru este fezabil și oportun. Acest lucru va asigura faptul că toate programele relevante ale UE contribuie la reziliența la schimbările climatice.

Integrarea rezilienței la schimbările climatice în achizițiile publice. Achizițiile publice reprezintă 14 % din PIB-ul UE și trebuie să țină seama de riscurile climatice. În special în ceea ce privește deciziile în materie de infrastructură, această politică joacă un rol esențial în sprijinirea rezilienței activelor la schimbările climatice și în sensibilizarea și cunoașterea de către întreprinderile ofertante a rezilienței la schimbările climatice. Comisia va considera riscurile climatice drept un element demn de luat în considerare în cazul unei revizuirii a cadrului de reglementare pentru achiziții publice. În paralel, Comisia invită statele membre să țină seama, printre altele, de riscurile climatice atunci când includ criteriile de durabilitate a mediului în licitații competitive, de exemplu prin accelerarea punerii în aplicare a dispozițiilor Regulamentului privind industria „zero net”³⁵ în ceea ce privește criteriile nelegate de preț în conceperea licitațiilor.

Mobilizarea finanțării pentru consolidarea rezilienței. Atragerea și facilitarea investițiilor private sunt fundamentale pentru abordarea cu succes a riscurilor climatice și pentru consolidarea rezilienței la schimbările climatice. Pe baza lucrărilor din cadrul dialogului privind reziliența la schimbările climatice și a altor activități relevante, Comisia va convoca un grup de reflecție temporar privind mobilizarea finanțării rezilienței la schimbările climatice, pentru a reflecta asupra modalităților de facilitare a finanțării rezilienței la schimbările climatice. Grupul de reflecție va reuni principalii actori industriali și reprezentanți ai instituțiilor financiare publice și private. De asemenea, acest grup se poate baza pe cunoștințele Băncii Europene de Investiții și ale Autorității Europene de Asigurări și Pensii Ocupaționale în domeniul finanțării adaptării și consolidării rezilienței. Acesta va cartografia cele mai bune practici și va identifica obstacolele și condițiile favorizante pentru finanțarea rezilienței la schimbările climatice. Comisia va ține seama de rezultatul acestor discuții în vederea consolidării finanțării pentru reziliența la schimbările climatice.

4. Acțiuni-cheie ale UE în principalele clustere de impact

Riscurile climatice și politicile UE sunt interconectate în multe moduri. **Majoritatea politicilor UE includ deja procese decizionale care ar putea lua în considerare riscurile climatice. Numeroasele dovezi prezentate în raportul EUCRA vor contribui la aceste procese.** Prezenta secțiune stabilește acțiuni specifice pentru clusterelor afectate selectate, pe care Comisia le va continua, în plus față de activitățile deja în curs de desfășurare.

4.1. Ecosisteme naturale

³⁵ COM(2023) 161

Pe lângă susținerea biodiversității în sine, ecosistemele naturale oferă servicii vitale, cum ar fi apa dulce, alimentele și biomaterialele, sechestrarea carbonului, controlul eroziunii solului și a zonelor costiere, prevenirea inundațiilor și a secetei, răcirea zonelor urbane dens populate. Se estimează că mai mult de jumătate din PIB-ul total la nivel mondial depinde într-o măsură moderată sau foarte mare de natură și biodiversitate. Ecosistemele sănătoase se autoechilibrează, dar ecosistemele pot, de asemenea, să se prăbușească rapid dacă pragurile critice sunt depășite. Efectul negativ imediat va afecta securitatea alimentară, a comunitățile locale și sectoarele economice, care depind cel mai mult de o natură sănătoasă. Pentru a menține și a reface reziliența ecosistemelor și a serviciilor pe care acestea le furnizează, aproximativ 30-50 % din terenurile, apele dulci și oceanele Pământului vor trebui conservate în mod eficace și echitabil ³⁶.

Soluțiile bazate pe natură adaptate exigențelor viitorului pot fi eficiente din punctul de vedere al costurilor și pot spori reziliența, ele trebuind să reprezinte prima opțiune de adaptare la schimbările climatice ori de câte ori este posibil. Pentru o gestionare eficace a riscurilor climatice, ecosistemele trebuie protejate și gestionate în mod cuprinzător, iar evaluările bogăției și ale activității economice ar trebui să includă pe deplin capitalul natural³⁷, utilizând progresele metodologice recente. Punerea în aplicare a Directivei privind păsările și a Directivei privind habitatele și elaborarea planurilor naționale de refacere în temeiul viitoarei Legi privind refacerea naturii ar trebui să asigure sinergii cu reziliența la schimbările climatice. Pentru a sprijini adaptarea la schimbările climatice în zonele protejate, Comisia va actualiza orientările privind Natura 2000 și schimbările climatice.

Sunt necesare eforturi suplimentare pentru a preveni perturbările forestiere majore și pentru a îmbunătăți gradul de pregătire pentru acestea. Comisia va utiliza acțiunile UCPM pentru a promova prevenirea riscului de incendii forestiere, precum și regulamentele propuse privind un cadru de monitorizare pentru păduri europene reziliente și privind materialul forestier de reproducere și va lua în considerare presiunile climatice atunci când estimează contribuția potențială a absorbanților de carbon la obiectivele UE de zero emisii nete.

Statele membre trebuie să îmbunătățească sănătatea ecosistemelor marine. Comisia invită statele membre să utilizeze în mod optim Directiva-cadru „Strategia pentru mediul marin”, Legea privind refacerea naturii și Planul de acțiune pentru mediul marin³⁸ pentru a spori reziliența și a conserva diversitatea tuturor ecosistemelor marine, cu scopul de menține capacitatea productivă a acestora, astfel încât să poată continua să furnizeze alimente, materiale și servicii ecosistemice. Acțiunile din cadrul misiunii UE privind oceanele și apele³⁹ contribuie la o gamă largă de astfel de soluții. Pentru a asigura un pescuit sustenabil într-un climat în schimbare, sinergiile dintre politica comună în domeniul pescuitului și legislația de mediu, astfel cum sunt prezentate în Pactul privind pescuitul și oceanele, ar trebui exploatate pe deplin pentru a asigura securitatea alimentară și mijloacele de subsistență pentru pescari și comunitățile costiere.

³⁶ IPCC AR6. <https://www.ipcc.ch/assessment-report/ar6/>

³⁷ Dasgupta, P (2021), *The Economics of Biodiversity: The Dasgupta Review*, Londra: HM Treasury; <https://www.worldbank.org/en/publication/changing-wealth-of-nations>

³⁸ COM(2023) 102 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52023DC0102>

³⁹ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/restore-our-ocean-and-waters_ro

Elementele esențiale ale unui peisaj rezistent la schimbările climatice trebuie abordate simultan pentru a conserva capacitatea peisajelor de a reduce riscul de secetă, inundații, furtuni, incendii forestiere sau eroziune, precum și pentru a furniza alte servicii ecosistemice. Zonele rurale acoperă cea mai mare parte a terenurilor din Europa, iar o abordare compartimentată în ceea ce privește gestionarea solului, a apei și a pădurilor din aceeași zonă și-a atins limitele. Este necesară o abordare cuprinzătoare și integrată pentru a se asigura că ecosistemele care se întind pe suprafețe mari pot face față amenințărilor multiple. Pentru a sprijini utilizarea optimă a documentelor de planificare existente și în sinergie cu planurile de amenajare a teritoriului și de refacere a naturii ale statelor membre, Comisia, în colaborare cu statele membre, va elabora orientări privind dezvoltarea unor peisaje reziliante care pot atenua impactul schimbărilor climatice.

4.2. Apă

Apa este o resursă vitală care este deja amenințată în multe părți ale Europei din cauza gestionării structurale defectuoase, a utilizării nesustenabile a terenurilor, a schimbărilor hidromorfologice și a poluării. Schimbările climatice exacerbează aceste presiuni și cresc riscurile legate de apă sub forma unor secete mai frecvente sau prelungite sau a precipitațiilor extreme. Acestea urmează să se adâncească în viitor, zone tot mai mari din Europa fiind afectate de stresul hidric, precum și de un risc din ce în ce mai mare de secetă (care acoperă regiuni mari și care durează mai mulți ani), de incendii forestiere, de inundații tot mai mari și de creșterea nivelului mării, care sporesc riscul de inundații costiere și de furtuni, de eroziuni costiere și de pătrundere a apei sărate.

EUCRA subliniază că riscurile legate de apă acoperă toate sectoarele majore avute în vedere în prezenta comunicare și că inundațiile, secetele și incendiile forestiere grave devin o amenințare la adresa sănătății și o cauză recurentă de pierderi sociale, de mediu și economice. Aceste riscuri se pot manifesta sub mai multe forme, dintre care unele includ secete care ar putea afecta zone mari pentru perioade îndelungate, cu efecte negative asupra recoltelor, a securității alimentare, a aprovizionării cu apă potabilă și a producției de energie sau asupra posibilității de utilizare a căilor navigabile și care agravează riscul de incendii forestiere; riscurile pentru infrastructura critică, activitățile economice și sănătatea umană generate de inundații și, în general, creșterea concurenței în ceea ce privește resursele de apă între sectoare și utilizări, inclusiv riscul potențial de conflicte în interiorul statelor membre și între acestea cu privire la resursele de apă transfrontaliere. EUCRA demonstrează că costurile punerii în aplicare insuficiente sau întârziate a gestionării integrate a apei vor fi exorbitante. Potrivit estimărilor, costurile secetelor se ridică la 9 miliarde EUR pe an, iar costurile inundațiilor la peste 170 de miliarde EUR începând din 1980.

Protejarea și refacerea ciclului apei, promovarea unei economii a UE inteligente în ceea ce privește apa și protejarea aprovizionării cu apă dulce de bună calitate, la prețuri rezonabile și accesibile tuturor sunt esențiale pentru a asigura o Europă rezilientă în domeniul apei. Realizarea rezilienței în domeniul apei înseamnă promovarea capacității noastre colective de a gestiona și de a utiliza apa într-un mod mai flexibil, având în vedere evoluțiile geopolitice, economice, societale și de mediu în schimbare rapidă și parțial imprevizibile. Apa trebuie gestionată, iar cererea umană trebuie adaptată la oferta nouă și mai săracă.

Având în vedere rolul fundamental pe care îl joacă apa în susținerea vieții și în activitatea economică, Comisia va face un bilanț cuprinzător al aspectelor legate de apă, pe baza constatărilor evaluărilor în curs ale planurilor de gestionare a bazinelor hidrografice și a riscului de inundații, precum și a programelor de măsuri marine instituite de statele membre și, pe această bază, va lua în considerare necesitatea de a acționa.

4.3. Sănătate

Schimbările climatice afectează sănătatea umană. Între 60 000 și 70 000 de decese premature au fost atribuite numai valului de căldură din 2022 din Europa. Previziunile indică o creștere netă puternică a ratelor mortalității legate de temperatură încă de la mijlocul secolului⁴⁰. Prin încălzirea continuă și fenomenele meteorologice extreme, schimbările climatice pot contribui la, sau pot agrava, bolile netransmisibile, care sunt responsabile pentru aproximativ două treimi din totalul deceselor din regiunea europeană. Inițiativa UE privind bolile netransmisibile intitulată „Mai sănătoși împreună”⁴¹ sprijină statele membre în luarea de măsuri preventive adecvate.

În absența unor măsuri eficiente de adaptare, productivitatea muncii va scădea și există pericolul unor pierderi în materie de timp de lucru. Vulnerabilitatea individuală și regională și măsura cea mai adecvată depind de factori precum nivelurile de pregătire, gradul de urbanizare, structura de vârstă sau expunerea concomitentă la poluarea aerului. După cum s-a recunoscut în Comunicarea privind o abordare cuprinzătoare a sănătății mentale⁴², criza climatică are un impact grav asupra sănătății mentale.

Se preconizează că incidența bolilor infecțioase sensibile la schimbările climatice va crește, iar boli precum virusul West Nile, febra denga și virusul chikungunya devin endemice în anumite părți ale Europei și o serie de agenți patogeni cu transmitere prin alimente și apă se răspândesc cu o mai mare ușurință. Cu toate acestea, în majoritatea cazurilor, contramăsurile medicale eficace pentru a răspunde la aceste boli sunt limitate sau nu au fost încă dezvoltate. Fenomenele meteorologice extreme pot duce, de asemenea, la proliferarea bacteriilor rezistente și la un transfer mai mare de gene, ceea ce duce la o creștere a infecțiilor cu bacterii și ciuperci rezistente.

Acestea, precum și alte riscuri, vor exercita o presiune suplimentară asupra sistemelor de sănătate, asupra lucrătorilor din domeniul serviciilor de sănătate și asupra bugetelor de sănătate aflate deja sub presiune. Soluțiile primare constau în politici care pot reduce vulnerabilitățile și pot limita expunerea umană. Lucrătorii și clădirile din sectorul sănătății care sunt expuse direct riscurilor climatice ar trebui să fie gestionate în mod adecvat. Pentru a-și consolida în continuare

⁴⁰ Instrumentul interactiv EXHAUSTION: <https://www.exhaustion.eu/>

⁴¹ https://health.ec.europa.eu/non-communicable-diseases/healthier-together-eu-non-communicable-diseases-initiative_en

⁴² COM(2023) 298 final. https://health.ec.europa.eu/publications/comprehensive-approach-mental-health_en

acțiunile și pentru a pune în practică obiectivele și angajamentele stabilite în declarațiile de la Budapesta și COP28⁴³ privind clima și sănătatea, Comisia:

va intensifica măsurile pentru a se asigura că lucrătorii expuși la riscuri climatice sunt protejați în mod adecvat. Atunci când revizuieste legislația privind securitatea și sănătatea în muncă (SSM) care protejează lucrătorii de toate riscurile profesionale, inclusiv de riscurile legate de creșterea temperaturilor ambientale și de stresul termic, Comisia va lua în considerare necesitatea unor acțiuni suplimentare pentru a proteja lucrătorii în ceea ce privește riscurile climatice, bazându-se, de asemenea, pe orientările și instrumentele existente⁴⁴. Comisia a lansat un nou dialog cu părțile interesate⁴⁵. Agenția Europeană pentru Securitate și Sănătate în Muncă (EU-OSHA) consolidează analiza prospectivă privind legătura dintre climă și SSM⁴⁶ și va lansa în 2025 un proiect de creștere a rezilienței la schimbările climatice la locul de muncă;

va consolida Observatorul european al climei și sănătății, care contribuie la pregătirea sistemelor de sănătate locale și naționale pentru schimbările climatice, la consolidarea capacităților suplimentare, la consolidarea mecanismelor de monitorizare și de alertă timpurie, la formarea și educarea forței de muncă din domeniul sănătății și la promovarea unor soluții de adaptare bazate pe dovezi și a unor intervenții în domeniul asistenței medicale;

va consolida mecanismele de supraveghere și de răspuns la amenințările la adresa sănătății legate de climă prin punerea în aplicare a Regulamentului privind amenințările transfrontaliere grave pentru sănătate, prin interconectarea sistemului de alertă precoce și de reacție cu alte sisteme de alertă (cum ar fi alertele climatice și meteorologice) pentru a facilita gestionarea comună a riscurilor pentru sănătate. Noul grup operativ al UE în domeniul sănătății va sprijini răspunsul la nivelul UE la amenințările grave la adresa sănătății, inclusiv la evenimentele legate de climă;

va consolida mobilizarea transfrontalieră a personalului medical și a transferului pacienților, de exemplu prin dezvoltarea unui cadru care să sprijine statele membre cu servicii medicale suprasaturate;

va asigura accesul la contramăsuri medicale esențiale și dezvoltarea acestora. Temperaturile în creștere și fenomenele meteorologice extreme mai frecvente pot perturba producția sau pot limita accesul la materii prime. De asemenea, schimbările generate de schimbările climatice ale modelelor de boli pot duce la creșteri neașteptate ale cererii de anumite medicamente sau la crearea unei cereri de produse complet noi, suprimând lanțurile de aprovizionare existente sau necesitând investiții în noi lanțuri de aprovizionare. Pentru a reduce vulnerabilitățile, Comisia va evalua riscurile relevante și va dezvolta în continuare stocuri strategice pentru principalele contramăsuri. În cadrul programelor Orizont Europa și EU4Health, Comisia a sprijinit dezvoltarea de noi vaccinuri și tratamente împotriva bolilor tropicale și emergente neglijate.

⁴³ Declarația celei de a șaptea Conferințe ministeriale privind mediul și sănătatea (<https://www.who.int/europe/publications/i/item/EURO-Budapest2023-6>), COP28 Declarația EAU privind clima și sănătatea (<https://www.cop28.com/en/cop28-uae-declaration-on-climate-and-health>)

⁴⁴ <https://osha.europa.eu/en/oshnews/heat-work-guidance-workplaces>

⁴⁵ Grupul de lucru pentru schimbări climatice și securitate și sănătate în muncă al Comitetului consultativ tripartit pentru sănătate și securitate la locul de muncă (CCSS)

⁴⁶ Studiu prospectiv privind „Implicațiile în materie de SSM ale viitoarelor evoluții și crize legate de schimbările climatice” (lansat în 2024)

Acest lucru a permis, de exemplu, realizarea de progrese recente în ceea ce privește un vaccin împotriva virusului chikungunya.

4.4. Produse alimentare

Aprovizionarea cu alimente în UE este din ce în ce mai expusă riscurilor climatice, de la producția agricolă, în special în Europa de Sud, pescuit și acvacultură, până la prelucrarea alimentelor și lanțurile de aprovizionare internaționale. Schimbările climatice afectează cei patru piloni ai securității alimentare pe termen scurt, mediu și lung: disponibilitate, acces, utilizare și stabilitate. Acesta interacționează cu mulți alți factori determinanți ai securității alimentare în moduri multiple și în cascadă, de exemplu stresul hidric, excesul de nutrienți, sănătatea solului, alimentația și sănătatea. Producția de alimente este expusă în special riscului de inundații, de valuri de căldură, de secete, de presiuni tot mai mari asupra dăunătorilor și bolilor, precum și de pierderea biodiversității, degradarea solului și schimbări în migrația peștilor.

Pentru fermieri, căldura va face munca în aer liber mai complicată. Schimbările din zonele agroclimatice vor exercita presiuni asupra selecției culturilor și vor crește rata culturilor slabe, în timp ce prețurile factorilor de producție și variabilitatea piețelor mondiale vor reduce nivelul de referință. Pentru pescari, presiunile suplimentare generate de schimbările climatice, eutrofizarea și acidifierea oceanelor pot reduce productivitatea stocurilor de pește, ceea ce duce la capturi mult mai scăzute și se adaugă unor stocuri supraexploatare. Având în vedere că mijloacele de subzistență și sustenabilitatea producției alimentare a UE sunt în pericol, crearea de opțiuni pentru acțiuni de adaptare la nivelul fermelor agricole sau al operațiunilor de pescuit nu va fi suficientă și va trebui completată cu măsuri de sprijin adecvate pentru tranziția către o agricultură și un pescuit reziliente. Astfel de măsuri de sprijin ar trebui, de asemenea, să asigure faptul că alimentele sănătoase și durabile rămân la prețuri rezonabile și accesibile pentru consumatori și ar trebui să asigure venituri sustenabile pentru fermieri.

Deși importurile de alimente în UE nu reprezintă încă un risc major, recolte slabe concomitente în mai multe regiuni furnizoare de cereale esențiale la nivel global sau în pescării importante pot determina creșterea prețurilor la alimente în UE (pe măsură ce producătorii din UE vând la prețuri globale), afectând astfel puterea de cumpărare a consumatorilor și punând în pericol securitatea alimentară și accesibilitatea alimentelor sănătoase pentru gospodăriile cele mai sărace din UE. De asemenea, deși acest lucru nu este încă sistemic, siguranța alimentară este deja expusă unui risc mai mare din partea agenților patogeni induși de căldură și a altor agenți patogeni.

Progresele tehnologice, îmbunătățirea gestionării fermelor și adaptarea continuă a practicilor agricole au contribuit la adaptarea pe termen scurt la schimbările climatice. Strategia UE de adaptare și politica agricolă comună au permis acțiuni de adaptare, dar există dovezi limitate privind pregătirea structurală pentru dezastre legate de climă. În plus, o mai bună utilizare a diversității genetice și a resurselor genetice vegetale nedăunătoare pentru adaptarea și reziliența la schimbările climatice poate ajuta fermierii și administratorii de terenuri să combată riscurile

climatice. Propunerea de regulament privind plantele obținute prin anumite tehnici genomice noi și alimentele și furajele derivate din acestea⁴⁷ poate sprijini astfel de soluții.

Viitorul producției alimentare a UE va fi o prioritate pentru Comisie. Comisia va continua să colaboreze cu statele membre pentru a utiliza întregul potențial al planurilor strategice ale politicii agricole comune în vederea îmbunătățirii rezilienței la schimbările climatice și a unei utilizări pe scară mai largă a instrumentelor de gestionare a riscurilor. Întrucât degradarea solului reprezintă o amenințare majoră pentru producția noastră de alimente, Comisia, în cooperare cu statele membre, va consolida monitorizarea sănătății solului. Contribuția fermierilor la protecția serviciilor ecosistemice ar trebui să fie mai bine apreciată. Comisia va efectua, de asemenea, un studiu privind adaptarea în agricultură, care urmează să fie finalizat până la sfârșitul anului 2025.

Încălzirea și acidificarea oceanelor, inclusiv creșterea valurilor de căldură marină și a zonelor cu niveluri scăzute de oxigen, modifică deja compoziția speciilor și afectează stocurile de pește pe măsură ce acestea se deplasează către ape mai adânci și se apropie de poli. Acest lucru va crea neconcordanțe între cotele stabilite și posibilitățile reale de pescuit. Politica comună în domeniul pescuitului ar trebui să integreze impactul asupra climei. Previziunile privind stocurile de pește trebuie să țină seama de gama de posibile efecte viitoare ale schimbărilor climatice, iar practicile de gestionare a pescuitului ar trebui să fie rezistente la schimbările ecologice viitoare. Actualizările Fondului european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură ar trebui să integreze pe deplin riscurile climatice în sprijinul său pentru practici sustenabile în domeniul pescuitului și acvaculturii care consolidează reziliența.

4.5. Infrastructură și mediu construit

Bunurile de infrastructură sunt expuse unui risc semnificativ de inundații, incendii forestiere, temperaturi ridicate și alte evenimente extreme, ceea ce ar putea duce la daune considerabile. Pierderea accesului la energie, transport și comunicații poate perturba rapid societățile. În prezent, nu există evaluări fiabile cu privire la măsura în care infrastructura UE va putea funcționa în condițiile climatice în schimbare. Infrastructura critică și parcul imobiliar îmbătrânesc rapid. Reflectând asupra lipsei de cunoștințe și asupra costurilor prohibitive percepute, statele membre consideră că este dificil să planifice și să se angajeze în eforturi majore de adaptare a infrastructurii, chiar dacă daunele cauzate de un singur dezastru ar putea depăși cu mult fondurile UE disponibile pentru infrastructură.

Obiectivul UE de creștere a ratelor de renovare și de decarbonizare a economiei reprezintă oportunități de îmbunătățire a rezilienței la schimbările climatice. Proiectarea mediului construit determină reziliența clădirilor în sine și a locuitorilor săi. Ar trebui maximizate beneficiile conexe ale imunizării la schimbările climatice a locuințelor rezidențiale din punctul de vedere al accesibilității, al unui mediu de viață mai sănătos și al îmbunătățirii eficienței energetice. Pe lângă supravegherea orizontală solidă a riscurilor sistemice legate de infrastructură și de localizarea acesteia prin amenajarea teritoriului, sunt necesare mai multe soluții sectoriale.

⁴⁷ COM(2023) 411 final

Standardele în materie de infrastructură trebuie consolidate. Comisia va solicita organizațiilor europene de standardizare (OES) să integreze considerentele legate de adaptarea la schimbările climatice și reziliență în standardele europene pentru proiectarea infrastructurii cu un ciclu de viață de peste 30 de ani, cum ar fi centralele electrice sau căile ferate. În plus, Comisia va solicita OES să elaboreze noi standarde privind serviciile climatice.

Actualizarea prevăzută a standardelor (Eurocoduri⁴⁸) pentru clădiri, care stabilește cerințele minime privind proiectarea structurală în UE în 2026, va face obligatorie luarea în considerare a viitoarelor pericole climatice asupra structurilor clădirilor. Comisia efectuează studii-pilot și va pregăti orientări pentru statele membre cu privire la utilizarea seturilor de date climatice disponibile gratuit pentru a defini încărcarea climatică preconizată pe teritoriul lor.

Festivalul Noul Bauhaus european din aprilie 2024 este o ocazie esențială de a se angaja într-un dialog cu diferite părți ale industriei construcțiilor, pentru a promova o mai bună integrare a adaptării la schimbările climatice și a rezilienței în acest sector.

Toate infrastructurile de transport sunt amenințate de schimbările climatice. Cu toate acestea, există un deficit de cunoștințe la nivelul UE în materie de reziliență a infrastructurii europene de transport la impactul schimbărilor climatice în ceea ce privește expunerea la riscuri, nevoile și soluțiile de adaptare, precum și nevoile de investiții pentru a le aborda. Comisia va sprijini evaluările riscurilor climatice și imunizarea la schimbările climatice prin intermediul orientărilor sale revizuite privind dezvoltarea rețelei transeuropene de transport (TEN-T). Comisia a demarat un studiu⁴⁹ privind reziliența la schimbările climatice a TEN-T, ca un prim pas în abordarea lacunelor identificate în materie de cunoștințe și în stabilirea nevoilor de adaptare și a priorităților de investiții.

Planificarea riscurilor climatice trebuie consolidată în sectorul energetic. Schimbările climatice generează riscuri sporite pentru securitatea energetică, în special riscuri sporite de perturbare a energiei electrice din cauza căldurii, a incendiilor forestiere, a secetelor și a inundațiilor care afectează vârful de cerere și care au un impact asupra producției, stocării, transportului și distribuției. Doar câteva state membre au inclus în proiectele lor de PNEC actualizate planuri detaliate pentru a lua în considerare adaptarea la schimbările climatice în contextul rezilienței sistemelor lor energetice. Comisia va lua în considerare posibilitățile pentru o mai bună integrare a riscurilor climatice, de exemplu în contextul revizuirii în curs a Regulamentului privind guvernanta uniunii energetice și a acțiunilor climatice. Pe baza planurilor naționale de pregătire în sectorul energiei electrice, Comisia va lua în considerare, de asemenea, inițierea unui dialog privind riscurile climatice cu anumite părți interesate din sectorul energetic și invită actorii interesați (de exemplu, sectorul energiei electrice) să prezinte propuneri.

4.6. Economie

Fiecare dezastru legat de schimbările climatice va exercita o presiune suplimentară asupra economiei, prin pierderi de productivitate și de vieți omenești, daune directe, reducerea potențialului de creștere și presiunea asupra bugetelor guvernelor. Atunci când investițiile sunt

⁴⁸ <https://eurocodes.jrc.ec.europa.eu/2nd-generation/second-generation-eurocodes-what-new>

⁴⁹ Schade, W., Khanna, A.A., Mader, S., Streif, M., Abkai, T., de Stasio, C., Thiery, W., Deidda, C., Maatsch, S., Kramer, H. (2023): *Support study on the climate adaptation & cross-border investment needs to realize the TEN-T network*. Raport în numele Comisiei Europene (în curs de elaborare).

redirecționate pentru reconstrucție după daune, suma disponibilă pentru investițiile productive este redusă. Interacțiunile dintre diferitele părți ale sistemului financiar nu sunt bine înțelese, iar riscurile climatice pot împinge vulnerabilitățile existente peste pragurile critice pentru aceste sisteme. Bugetele guvernamentale reprezintă principala sursă de acoperire a acestor riscuri, dar ele sunt deja afectate de niveluri ridicate ale datoriei. Datoriile contingente implicite generate de riscurile climatice ar putea pune în pericol stabilitatea bugetară și sustenabilitatea statelor membre. Riscurile pentru economia UE ar putea fi semnificative⁵⁰.

Securitatea economică a UE este, de asemenea, expusă riscurilor climatice în lanțurile de aprovizionare, în special în ceea ce privește produsele farmaceutice și semiconductorii. Având în vedere lacunele existente în materie de date și cunoștințe, nu este exclus ca riscurile legate de climă să fie în prezent subevaluate. Acest lucru poate crea reacții anarhice pe piață, de exemplu atunci când apar, sau este probabil să apară, evenimente extreme. Acoperirea prin asigurare a activelor și a proprietăților expuse la schimbările climatice este scăzută în UE, cu variații semnificative între statele membre și pericole legate de climă și este probabil să scadă și mai mult odată cu creșterea primelor, pe măsură ce frecvența și gravitatea evenimentelor legate de climă cresc. Sunt în curs lucrări substanțiale cu privire la diferitele riscuri legate de durabilitate, în special prin intermediul strategiei UE privind finanțarea durabilă sau al dialogului privind reziliența la schimbările climatice, care vizează reducerea decalajului în materie de protecție a climei în domeniul asigurărilor⁵¹.

UE a luat deja măsuri majore pentru a mobiliza acțiunile climatice și comerțul la nivel mondial. Coaliția miniștrilor comerțului privind schimbările climatice⁵², lansată și condusă de Uniune împreună cu Ecuador, Kenya și Noua Zeelandă, reflectă o recunoaștere din ce în ce mai mare în rândul guvernelor a intereselor comune legate de legătura dintre climă și comerț, pentru a spori contribuția pe care o pot avea comerțul și politica comercială la acțiunile climatice. Acordurile comerciale bilaterale ale UE pot servi drept platforme importante pentru colaborarea cu partenerii comerciali în ceea ce privește acțiunile în domeniul climei și al mediului⁵³.

Riscurile legate de climă reprezintă un pericol major pentru reziliența întreprinderilor din UE, în special a IMM-urilor. Riscurile climatice afectează accesul IMM-urilor la finanțare, costul capitalului lor și capacitatea lor de a rambursa datoriile⁵⁴. Aproape jumătate dintre întreprinderile din UE sunt preocupate de pericolele naturale, însă mai puțin de o treime dintre întreprinderi au sau intenționează să investească pentru a atenua impactul riscurilor de pericole naturale⁵⁵. Astfel cum se prevede în strategia UE pentru IMM-uri, este esențial să se sprijine IMM-urile în înțelegerea și atenuarea riscurilor de mediu⁵⁶. În cadrul punerii în aplicare a Strategiei europene pentru securitate economică⁵⁷, Comisia va lua în considerare și riscurile climatice. Acțiunile prevăzute în pachetul de măsuri de ajutorare a IMM-urilor⁵⁸, care, printre altele, vizează facilitarea accesului IMM-urilor la finanțare durabilă, reducând în același timp

⁵⁰ SWD(2024) 63 final. https://climate.ec.europa.eu/document/download/768bc81f-5f48-48e3-b4d4-e02ba09faca1_en

⁵¹ Raportul referitor la dialogul privind reziliența la schimbările climatice este așteptat pentru vara anului 2024.

⁵² <http://www.tradeministersonclimate.org/>

⁵³ COM(2022) 409 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0409>

⁵⁴ Barbaglia, L., Fatica, S. and Rho, C., *Flooded credit markets: physical climate risk and small business lending*, Comisia Europeană, 2023, JRC136274.

⁵⁵ https://www.ecb.europa.eu/pub/economic-bulletin/focus/2023/html/ecb.ebbox202306_05~f5ec994b9e.en.html

⁵⁶ COM/2020/103 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/ALL/?uri=CELEX%3A52020DC0103>

⁵⁷ JOIN(2023) 20 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52023JC0020>

⁵⁸ COM/2023/535 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=COM%3A2023%3A535%3AFIN>

la minimum sarcina administrativă, ajută, de asemenea, întreprinderile din UE să își mențină poziția competitivă și, eventual, să creeze și să conducă dezvoltarea pieței în segmentele care consolidează reziliența la schimbările climatice. Este vorba atât de sprijinirea societății, cât și de captarea unei părți semnificative pe piața mondială a tehnologiilor și sistemelor informatice legate de reziliența la schimbările climatice și de gestionarea riscurilor. Pentru a îmbunătăți reziliența sistemică a lanțurilor de aprovizionare ale UE, Comisia va lua în considerare potențialul de examinare a riscurilor climatice fizice în contextul monitorizării vulnerabilităților lanțului de aprovizionare.

Există o nevoie clară de a consolida sustenabilitatea finanțelor publice. Se preconizează că acordul provizoriu privind un nou cadru de guvernare economică va consolida sustenabilitatea finanțelor publice și va promova creșterea economică prin reforme și investiții, nu în ultimul rând cele pentru prioritățile comune ale UE, cum ar fi tranziția climatică⁵⁹. Se lucrează la elaborarea proiecției impactului schimbărilor climatice asupra sustenabilității datoriei. Ca parte a propunerii, modificările aduse Directivei privind cadrele bugetare naționale includ cerințe de raportare legate de climă în planurile bugetare naționale anuale și multianuale. Aceste dispoziții acoperă datele anterioare privind pierderile cauzate de dezastre legate de climă și estimările riscurilor bugetare generate de schimbările climatice. Pentru a îmbunătăți și a integra în procesele bugetare naționale întocmirea bugetului în funcție de riscurile climatice, Comisia este pregătită să sprijine statele membre la realizarea schimburilor de bune practici și să ofere sprijin și formare tehnică. Se lucrează la îmbunătățirea estimărilor privind nevoile de investiții în adaptare⁶⁰, iar Comisia va colabora, de asemenea, cu statele membre pentru a completa lacunele în materie de date, printre altele, pentru a estima nevoile naționale de investiții în adaptare. Comisia este pregătită să sprijine trezoreriile statelor membre care doresc să facă schimb de opinii cu privire la rolul lor în coordonarea, formularea și punerea în aplicare a politicilor de adaptare.

Politicile privind piețele financiare trebuie să adopte o abordare prudentă a riscurilor climatice pentru a proteja stabilitatea financiară. Strategia UE privind finanțarea durabilă urmărește să sporească transparența riscurilor climatice și a altor riscuri de mediu și să facă sistemul financiar al UE mai sigur. Comisia va continua să se asigure că toate riscurile relevante sunt reflectate în mod corespunzător în cadrele prudentiale, de exemplu în propunerile recent convenite referitoare la Solvabilitate II și la Regulamentul privind cerințele de capital, care oferă baza pentru integrarea riscurilor climatice în cadrele băncilor și ale asigurătorilor. Comisia va asigura punerea în aplicare rapidă a acestora.

5. Etapele următoare

Ca parte a punerii în aplicare a Strategiei UE privind adaptarea, prezenta comunicare subliniază acțiunile-cheie pe care UE și statele sale membre trebuie să le întreprindă pentru a gestiona mai

⁵⁹ COM(2023) 240 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52023PC0240>

⁶⁰ Extrapolând de la estimările unei singure țări la nivelul UE, costul anual al adaptării la schimbările climatice poate varia de la 15 miliarde EUR la 64 de miliarde EUR pe an (0,1-0,4 % din PIB-ul UE) până în 2030, cu o estimare mediană de aproximativ 21 de miliarde EUR [Banca Mondială (în curs de publicare, 2024)]. *Investing in Resilience: Climate Adaptation Costing in a Changing World. Phase II study under Economics for Disaster Prevention and Preparedness: Prioritizing and Financing Resilient Investments.*

bine riscurile climatice tot mai mari, în special pentru a pune în aplicare politicile existente și a clarifica asumarea riscurilor în procesele de guvernare. Comisia face acest lucru pentru a oferi un răspuns solid și în timp util la pericolul clar și actual al mai multor dezastre climatice.

Comunicarea subliniază necesitatea unor dovezi utile pentru luarea deciziilor, cum ar fi raportul EUCRA, cele mai recente observații privind temperatura, rapoartele privind progresele înregistrate și informațiile privind costurile daunelor cauzate de schimbările climatice. Aceasta evidențiază necesitatea de a utiliza pe deplin informațiile disponibile pentru a fundamenta opțiunile de politică din toate sectoarele. În următorii ani, factorii de decizie de la toate nivelurile de guvernare ar trebui să abordeze în mod proactiv adaptarea la schimbările climatice, utilizând instrumente, tehnologii și alte mijloace deja existente. **Acest lucru necesită o acțiune concertată la toate nivelurile și dezvoltarea unei căi clare de îmbunătățire a gradului de pregătire și a rezilienței.**

Deși prezenta comunicare se axează pe acțiuni luate în Uniunea Europeană, ea prevede, de asemenea, schimbul de experiență și de informații cu țările partenere ale UE. Sectorul și domeniul de acțiune vizate de prezentul document se aliniază, în linii mari, la deciziile legate de adaptarea la schimbările climatice din cadrul COP28 a CCONUSC de la Dubai. Comisia va include în mod proactiv subiecte relevante în dialogurile bilaterale, prin intermediul alianțelor verzi și al parteneriatelor verzi, precum și în cadrul ONU și al altor foruri multilaterale relevante (cum ar fi G7, G20, OCDE, WEF, OMC). În plus, Comisia va analiza posibilitatea de a organiza, în 2025, un simpozion internațional privind gestionarea riscurilor climatice globale, care să reunească reprezentanți ai guvernelor, finanțatori și organizații de experți din întreaga lume.

Comisia va continua să colaboreze cu statele membre, cu publicul, cu întreprinderile și cu alte instituții ale UE pentru a spori reziliența societății și a economiei UE. Împreună ne putem proteja cetățenii și prosperitatea.